

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده پرستاری و مامائی

عنوان:

تأثیر اجرای برنامه آموزشی ارتقاء سواد سلامت بر مبنای تئوری
یادگیری-اجتماعی بندورا بر خودکارآمدی و اضطراب اجتماعی
نوجوانان مبتلا به دیابت نوع ۱

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

نگارنده:

ویدا رحیمی حسن آباد

استاد راهنما:

دکتر جمال‌الدین بگجانی

اساتید مشاور:

دکتر اکرم السادات سادات حسینی

دکتر هدیه صانعی فرد

دکتر هادی رنجبر

چکیده:

زمینه و هدف: دیابت ملیتوس از بزرگ‌ترین معضلات بهداشتی در تمامی کشورهای جهان است و مرحله نوجوانی سخت‌ترین مرحله برای کنترل و مدیریت دیابت نوع یک می‌باشد. از جمله شیوه‌های غیر دارویی کنترل دیابت، توانمندسازی از طریق خودکارآمدی می‌باشد و طبق نظریه‌های خودکارآمدی، ضعف در خودکارآمدی منجر به ایجاد اضطراب اجتماعی می‌شود. طبق پژوهش‌های صورت گرفته، خودکارآمدی ضعیف و اضطراب اجتماعی بالا منجر به ایجاد نقصان در مدیریت دیابت و کنترل قند خون، ابتلا به عوارض جسمی، روانی و رفتاری کوتاه مدت و بلندمدت، کاهش تمرکز فرد و اختلال در روند درمان می‌شوند. اخیراً مطالعات خودکارآمدی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک را پائین و اضطراب اجتماعی آنان را بالا گزارش نمودند. به دلیل گزارش همبستگی بین سواد سلامت، خودکارآمدی و اضطراب اجتماعی در مطالعات بررسی شده، پژوهشگران بر آن شدند تا مطالعه‌ای با هدف تعیین تاثیر برنامه آموزشی ارتقاء سواد سلامت بر مبنای تئوری یادگیری اجتماعی بر خودکارآمدی و اضطراب اجتماعی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک انجام شود.

روش کار: پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی و به صورت طرح پیش آزمون و پس آزمون با دو گروه مداخله و کنترل انجام شد. در این پژوهش ۳۰ نوجوان مبتلا به دیابت نوع یک، با دارا بودن شرایط ورود به پژوهش در هر یک از گروه‌های مداخله و کنترل قرار گرفتند. گروه کنترل از کلینیک غدد بیمارستان مرکز طبی کودکان و گروه مداخله از کلینیک غدد بیمارستان کودکان مفید جمع آوری شد. مداخله آموزشی بر مبنای تئوری یادگیری-اجتماعی بندورا طی ۷ جلسه پیوسته ۴۵-۳۰ دقیقه‌ای در طول یک هفته، برای گروه مداخله در بستر اسکای روم و به صورت مجازی اجرا شد. ابزارهای گردآوری اطلاعات شامل؛ پرسشنامه مشخصات دموگرافیک، پرسشنامه بررسی سواد سلامت نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک، پرسشنامه بررسی خودکارآمدی عملکردی بیماران مبتلا به دیابت، پرسشنامه بررسی اضطراب اجتماعی نوجوانان بود که در دو مرحله قبل از شروع مداخله و یک ماه پس از اتمام مداخله، تکمیل گردیدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ با استفاده از آمار توصیفی و آمار تحلیلی صورت پذیرفت.

یافته‌ها: در پژوهش حاضر میانگین سن نوجوانان در گروه مداخله و کنترل به ترتیب برابر با $11/10 \pm$ و $16/13 \pm 1/00$ سال بود. آموزش بر مبنای تئوری یادگیری اجتماعی بندورا برای گروه مداخله، تاثیر معناداری بر سواد سلامت ($P < 0/001$) با میانگین نمرات قبل و بعد از مداخله به ترتیب $67 \pm 7/28$ و 48 و $50/73 \pm 7/72$ خودکارآمدی ($P < 0/001$) با میانگین نمرات قبل و بعد از مداخله به ترتیب $125/10 \pm 13/41$ و $151/30 \pm 10/71$ اضطراب اجتماعی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک ($P < 0/05$) با میانگین نمرات قبل و بعد از مداخله به ترتیب $91/47 \pm 3/91$ و $90/13 \pm 4/66$ داشت. به گونه‌ای که منجر به ارتقاء سواد سلامت دیابت، خودکارآمدی عملکردی و کاهش اضطراب اجتماعی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک گردید.

بحث و نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد که مداخله آموزشی مبتنی بر تئوری بندورا موجب ارتقاء سواد سلامت دیابت، خودکارآمدی عملکردی و کاهش اضطراب اجتماعی نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک گردیده است. نتایج این پژوهش در جهت ارتقاء توانمندی‌های نوجوانان مبتلا به دیابت نوع یک و تدوین برنامه‌های عملیاتی-آموزشی در مراکزی که این نوجوانان از آن‌ها خدمات گوناگون دریافت می‌کنند، قابل استفاده خواهد بود.

واژه های کلیدی: تئوری یادگیری-اجتماعی بندورا، سواد سلامت، خودکارآمدی، اضطراب اجتماعی، جوانان مبتلا به دیابت نوع یک.

**Teheran University of Medical Sciences
School of Nursing and Midwifery**

Title:

**The impact of implementation the educational
program improving health literacy based on
Bandura's learning-cognitive theory on self-efficacy
and social anxiety for adolescents with type 1
diabetes.**

"A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Master of Science (MSc) Degree"

By

Vida Rahimi Hassanabad

Supervisor (s)

Dr. Jamaladin Begjani

Consultant(s)

Dr. Akram Sadat Sadat Hosseini

Dr. Hedyeh Sanei fard

Dr. Hadi Ranjbar

2022

ABSTRACT

Background: Diabetes mellitus is one of the biggest health problems in all countries of the world and Adolescence is the most difficult stage in controlling and managing type 1 diabetes. Among the non-pharmacological ways to control diabetes is empowerment through self-efficacy, and according to self-efficacy theories, poor self-efficacy leads to social anxiety. According to research, poor self-efficacy and high social anxiety lead to poor management of diabetes and blood sugar control, short-term and long-term physical, psychological and behavioral complications, decreased concentration and disruption of the treatment process. Recent studies have reported low self-efficacy in adolescents with type 1 diabetes and high levels of social anxiety. Due to the report of the correlation between health literacy, self-efficacy and social anxiety in the studies, the researchers decided to conduct a study to the impact of implementation the educational program improving health literacy based on Bandura's learning-cognitive theory on self-efficacy and social anxiety for adolescents with type 1 diabetes.

Methods: The present study was a quasi-experimental study with a pretest and posttest design with two intervention and control groups. In this study, 30 adolescents with type 1 diabetes were eligible for intervention in each of the intervention and control groups. The control group was collected from the endocrine clinic of the pediatric medical center hospital and the intervention group was collected from the endocrine clinic of the Mofid children's hospital. The educational intervention based on Bandura's social-learning theory was performed in 7 consecutive sessions of 30-45 minutes during a week, for the intervention group on the Skyroom site and virtually. Data collection tools include; Demographic characteristics questionnaire, health literacy questionnaire for adolescents with type 1 diabetes, functional self-efficacy questionnaire for patients with diabetes, adolescent social anxiety questionnaire that were completed in two stages before the intervention and one month after the intervention. Data analysis was performed using SPSS software version 25 using descriptive statistics and analytical statistics.

Results: In the present study, the mean age of adolescents in the intervention and control groups was equal to $16/13 \pm 1/10$, $15/77 \pm 1/00$ respectively. Education based on Bandura's social learning theory for the intervention group had a significant effect on health literacy ($P < 0.001$), self-efficacy ($P < 0.001$) and social anxiety ($P < 0.05$) in adolescents with type 1 diabetes. It led to the promotion of diabetes health literacy, functional self-efficacy and reduction of social anxiety in adolescents with type 1 diabetes.

Conclusion: The results of the present study showed that educational intervention based on Bandura theory has promoted diabetes health literacy, functional self-efficacy and reduced social anxiety in adolescents with type 1 diabetes. The results of this study can be used to improve the abilities of adolescents with type 1 diabetes and to develop operational-educational programs in the centers in which these adolescents receive various services. It is suggested that further studies be conducted with the aim of "explaining the various strategies to promote health literacy in type 1 diabetes".

Keywords: Bandura's Social-Learning Theory, Health Literacy, Self-Efficacy, Social Anxiety, Adolescent with Type 1 Diabetes.